Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par iepakojumu un iepakojuma atkritumiem, ar kuru groza Regulu (ES) 2019/1020 un Direktīvu (ES) 2019/904 un atceļ Direktīvu 94/62/EK"

(COM(2022) 677 final – 2022/0396 (COD))

(2023/C 228/16)

Ziņotājs: ***István KOMORÓCZKI***

Līdzziņotājs: ***Panagiotis GKOFAS***

Atzinuma pieprasījums	Eiropas Parlaments, 13.3.2023.
	Padome, 8.3.2023.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. un 304. pants
Atbildīgā specializēta nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	13.4.2023.
Pieņemts plenārsesijā	27.4.2023.
Plenārsesija Nr.	578
Balsojuma rezultāts	
(par/pret/atturas)	153/0/1

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Iepakojuma radīto atkritumu apjomi pasaulē turpina pieaugt, un, ja tie netiek pienācīgi apsaimniekoti, tie ļoti kaitē mūsu veselībai, dzīvībai, ekonomikai un planētai. Tāpēc Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē šo iniciatīvu un aicina Eiropas Komisiju koordinēti risināt jautājumus, kas saistīti ar iepakojumu, iepakojuma atkritumiem un iepakojuma politiku, un saskaņot noteikumus visā Eiropas Savienībā.

1.2. Lai nodrošinātu vislabākos rezultātus vides jomā, ir vajadzīgi uz faktiem balstīti politikas pasākumi. Ar klimata pārmaiņām saistītie uzdevumi Eiropai sniedz iespēju veidot ilgtspējīgu un uz nākotni orientētu rūpniecisko pamatu. EESK iesaka visas turpmākās politikas iniciatīvas balstīt uz zinātniskiem faktiem un labu izpratni par to reālo ietekmi uz vidi. Ir stratēģiski lietderīgi atbalstīt aprites cikla novērtējuma (*LCA*) metodoloģijas izmantošanu, to uzskatot par instrumentu, kas dod iespēju pārskatīt produktu ietekmi uz vidi visā to aprites ciklā.

1.3. EESK atbalsta pašreizējos centienus samazināt iepakojuma atkritumu daudzumu, jo tie ļoti negatīvi ietekmē vidi. Vienlaikus tā pauž nožēlu par to, ka priekšlikumā nav iekļauta rūpīga analīze par paredzamo ietekmi uz vidi, cilvēku veselību un uzņēmējiem. Iepakojumam ir būtiska nozīme pārtikas nekaitīguma, veselīguma un kvalitātes nodrošināšanā. Raugoties no šīs perspektīvas, ar jauno regulu būtu jārisina jautājums par vides aizsardzību, kā arī patērētāju drošību.

1.4. EESK uzsver, ka – raugoties no klimata pārmaiņu un vides viedokļa – atkalizmantošana un atkārtota uzpildīšana nebūt nav vislabākā izvēle. Ņemot vērā lielos transportēšanas attālumus salīdzinājumā ar vietējo savākšanu un pārstrādi, pastiprinātai loģistikai būs negatīva ietekme. Atkārtoti uzpildāmu pudeļu vai atkārtoti izmantojamu galda piederumu tīrīšana palielina enerģijas patēriņu, emisijas un ūdens patēriņu. EESK atkārtoti pauž nožēlu par to, ka šajā saistībā nav veikts pienācīgs ietekmes novērtējums.

1.5. Ekonomiskā ietekme nepārprotami būs atkarīga no tā, cik precīzi būs formulēti paredzētie deleģētie akti, kas jāpieņem tikai piecu gadu laikā pēc regulas pieņemšanas. Tikai tas vien, ka noteikumu konkrētie parametri būs zināmi tikai pēc ierosinātās regulas pieņemšanas, rada ļoti lielu nenoteiktību uzņēmējdarbībā un nopietnus draudus ieguldījumu un inovācijas ciklam.

1.6. Komiteja aicina jaunās regulas īstenošanā iesaistīt visas attiecīgās ieinteresētās personas, piemēram, sociālā dialoga partnerus, ekonomikas dalībniekus, darba ņēmējus, patērētājus, patērētāju tiesību aizsardzības organizācijas, vides organizācijas un Eiropas aprites ekonomikas jautājumos ieinteresēto personu platformu. Transponējot atjaunināto regulu valstu tiesību aktos, nevajadzētu radīt nevajadzīgu administratīvo vai darbības slogu maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU). Šajā saistībā ir svarīgi nodrošināt atbilstošus īstenošanas un spēkā stāšanās termiņus. EESK norāda, ka aprites ekonomikas tiesību aktu kopumā noteiktos reciklēšanas uzdevumus regula aizstāj ar 26. pantu, kas tiek tieši piemērots visiem ekonomikas dalībniekiem neatkarīgi no tā, vai tas ir vai nav ekoloģiski efektīvi, un uzliek pienākumu ierobežot iepakojuma izmantošanu neatkarīgi no tā, vai tas radīs veselības apdraudējumu vai vides stāvokļa pasliktināšanos.

1.7. Runājot par kritēriju "plaši reciklēts", EESK iesaka palielināt plaši reciklētu iepakojuma atkritumu (iepakojuma, kas dalībvalstīs savākts, sašķirots un rekcilēts) ierosināto procentuālo daļu, lai sistēma paredzēto 75 % vietā aptvertu 90 % ES iedzīvotāju un tajā pašā laikā līdz 2030. gadam aptvertu vismaz divas trešdaļas ES dalībvalstu un lai tādā veidā panāktu efektīvu īstenošanu. Komiteja arī atbalsta reciklējamības snieguma atzīmju ieviešanu un E kategorijas iepakojuma, kam ir vissliktākais sniegums, pakāpenisku izņemšanu no aprites līdz 2030. gadam.

1.8. EESK iesaka apsvērt obligātus reciklēta materiāla satura mērķrādītājus un tos piemērot tikai konkrētiem iepakojuma materiāliem, ja šāda pieeja varētu veicināt reciklētu materiālu (piemēram, plastmasas) plašāku izmantošanu. Tērauda iepakojuma gadījumā obligātie reciklētā satura mērķrādītāji būtu kaitīgi un varētu radīt traucējumus tērauda lūžņu tirgū. Turklāt iepakojuma reciklējamības kritērijos būtu jāiekļauj prasības attiecībā uz reciklēšanai piemērotu dizainu, dalītu savākšanu, efektīvu šķirošanu, kā arī materiāla vairākkārtējas pārstrādes spēja. Turklāt visi ierosinātie atkritumu samazināšanas mērķi, kas noteikti regulā, būtu jānosaka katram materiālam (materiāliem specifiski mērķrādītāji), ņemot vērā materiālu īpatnības un reciklēšanas rādītājus.

1.9. EESK pauž šaubas arī par to, cik efektīvs ir 15 % mērķis, jo tas diskriminē patērētājus no valstīm, kurās iepakojuma atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju ir salīdzinoši zems. Statistikas dati liecina, ka iepakojuma atkritumu daudzums valstīs ar lielāku patēriņu ir trīs reizes lielāks nekā valstīs ar zemu patēriņu, tomēr ir paredzēts, ka visām valstīm bez izņēmuma iepakojuma daudzums uz vienu patērētāju jāsamazina par 15 %. Tā vietā mērķis būtu jāaprēķina, ņemot vērā tādus rādītājus kā iedzīvotāju skaits, saimnieciskā darbība, rūpnieciskā ražošana un iedzīvotāju ienākumi.

1.10. EESK aicina paredzēt un īstenot aizsardzības un atbalsta pasākumus (sabiedrības izglītošana, apmācība, darba koplīguma slēgšanas sarunas, kompensācijas shēmas, pāreja uz citām nozarēm), lai tie darba ņēmēji, kuri strādā pārejas posmā esošajās nozarēs un kurus drīz ietekmēs pārskatītās regulas īstenošana, varētu pāriet uz citām nozarēm.

1.11. EESK mudina dalībvalstis ieviest stratēģijas, kuru mērķis ir attīstīt savas remonta nozares un veikalus, nodrošinot stimulus ieguldīt remonta iekārtās, pazeminot rezerves daļu cenu un radot sinerģiju starp nozarēm.

1.12. Iepakojuma nozare ir strauji augoša, un tajā ir daudzas darba vietas. Tāpēc regulāri jāveic jauno noteikumu ietekmes novērtējumi un jānodrošina šo noteikumu rūpīga uzraudzība dalībvalstīs gan centrālās, gan vietējās pārvaldes līmenī, jo tas ir svarīgi, lai izvērtētu ietekmi uz ekonomisko dzīvotspēju, darba vietām un vides ilgtspēju.

1.13. Komiteja aicina Eiropas Komisiju pieņemt diferencētu un pielāgotu sistēmu, lai novērtētu, uzraudzītu un salīdzinātu dažādu produktu iepakojuma stratēģijas. Lai samazinātu iepakojuma atkritumu daudzumu, būtu regulāri jānovērtē iepakojuma faktiskā nepieciešamība un atkārtoti jāizvērtē optimizēti risinājumi. Labi funkcionējošu valstu depozīta sistēmu gadījumā būs svarīgi rast veidus, kā var paralēli pastāvēt un darboties jaunie ES svītrkodi un esošie valstu svītrkodi.

1.14. Izmantojot pozitīvus un negatīvus kompensācijas mehānismus, būtu jāiesaista patērētāji un jāstimulē optimāli atkalizmantot, atgriezt vai reciklēt iepakojuma materiālus. Patērētājiem būs svarīga loma depozīta sistēmā, kā arī atkalizmantošanas un atkārtotas uzpildīšanas sistēmā, un EESK aicina rīkot izpratnes uzlabošanas un izglītošanas kampaņas, kas dos patērētājiem iespēju labāk apzināties un saprast savu lomu.

1.15. EESK aicina Padomi un Eiropas Parlamentu cieši sadarboties ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām un ekonomikas dalībniekiem, lai rastu labākos veidus, kā praksē ieviest marķēšanas sistēmu.

1.16. Atkritumu kvalitāte un kvantitāte nosaka to reciklēšanas potenciālu. EESK aicina dalībvalstis plānošanas posmā izvērtēt atkritumu apsaimniekošanas jomā nepieciešamo darbību ietekmi uz vidi un ekonomiku.

1.17. Runājot par likumdošanas principiem, jāatzīmē, ka līdztekus normai, kas tieši ietekmē atsevišķus uzņēmējus, regulā ir iekļauti arī direktīvas principi, kuri nosaka dalībvalstu pamatmērķus. Tādēļ regula būtu jāsadala divos tiesību aktos. Vispirms būtu jāizveido direktīva, ar ko dalībvalstīm nosaka mērķus attiecībā uz iepakojuma un iepakojuma atkritumu apsaimniekošanu. Pēc tam jāizveido regula par pamatprasībām iepakojumam un prasībām attiecībā uz to reciklējamību un marķēšanu.

1.18. Aplūkojot atkritumu samazināšanas jautājumu, EESK iesaka kopā ar iepakojuma un iepakojuma atkritumu tiesību aktu pārskatīšanu pārskatīt arī Atkritumu poligonu direktīvu (Padomes Direktīva 1999/31/EK ([1])), lai samazinātu poligonos apglabāto atkritumu daudzumu.

2. **Vispārīga informācija un pamatapsvērumi**

Nepieciešamība pastāvīgi apsvērt iepakojuma ietekmi uz vidi

2.1. Visā pasaulē lielāko daļu iepakojuma izmanto vienreizēji un vai nu izmet, vai reciklē, bet neizmanto atkārtoti. Lielo rūpnieciski attīstīto valstu vides iestādes lēš, ka gandrīz puse no visiem cietajiem sadzīves atkritumiem ir pārtika un materiāli, ko izmanto pārtikas iepakojumā ([2]).

2.2. Vērtīgu resursu izšķērdēšanas un šīs patēriņa un atkritumu likvidēšanas sistēmas radītā piesārņojuma dēļ ir nopietni apdraudēta mūsu veselība, vide, ilgtspēja un globālais klimats.

2.3. Tāpēc ir svarīgi, lai Eiropas Komisija kopā ar visām attiecīgajām iesaistītajām personām regulāri uzraudzītu iepakojuma atkritumu jomu, kā arī to savākšanu, apsaimniekošanu un atkārtotu izmantošanu.

2.4. Paredzams, ka pārejas posmā esošās nozares, kā arī darba ņēmēji un mazie īpašnieki dažās nozarēs, kurās notiks pārmaiņas, saskarsies ar nopietnām grūtībām un ienākumu vai darbvietu zudumu, jo aizstāšanas efekta dēļ samazināsies kopējais apgrozījums. Sociālās aizsardzības shēmas un pārkvalifikācijas iniciatīvas varētu mazināt šo ietekmi.

2.5. Tāpat arī daži reģioni, kas paļaujas uz konkrētām iepakošanas tehnoloģijām un rūpniecisko ražošanu, īstermiņā varētu saskarties ar darbvietu zudumu un gan augsti kvalificētu, gan mazāk kvalificētu darba ņēmēju migrāciju. Pielāgota politika vietējā līmenī ir būtiska, lai novērstu intelektuālā darbaspēka emigrāciju un lauku un rūpniecības teritoriju pamešanu.

2.6. Ir ļoti svarīgi uzraudzīt tiesību aktu īstenošanas ietekmi, izmantojot pastāvīgu novērtēšanas mehānismu, lai pārskatītu katras valsts rezultātus, apmainītos ar labas prakses piemēriem un ierosinātu parametru pārskatīšanu. Jāņem vērā iespējamie uzlabojumi nozaru tehnoloģiskajās spējās atkārtoti izmantot un reciklēt konkrētus materiālus (piemēram, bioloģiski noārdāma plastmasa), īpašu uzmanību pievēršot sabiedrības veselībai un ilgtermiņa ietekmei uz vidi.

Eiropas Komisijas atbalstītie instrumenti iepakojuma un iepakojuma materiālu jautājumu pārvaldībai

2.7. Komisijas regulas projektā ir sīki izklāstīta digitalizācijas un ilgtspējas svarīgā loma iepakojuma un iepakojuma atkritumu samazināšanā. Ir svarīgi šīs jomas saskaņot, jo tās ir būtiskas zaļā kursa mērķu sasniegšanai un Eiropas noturības un ilgtspējas uzlabošanai un nākotnes labklājībai.

([1]) Padomes Direktīva 1999/31/EK (1999. gada 26. aprīlis) par atkritumu poligoniem (OV L 182, 16.7.1999., 1. lpp.).
([2]) https://foodprint.org/issues/the-environmental-impact-of-food-packaging/

Dabas resursi un energoresursi iepakojumam – problēmas un risinājumi

2.8. Vairums iepakojuma materiālu tiek izmantoti modernam pārtikas iepakojumam, jo tas piedāvā iespēju padarīt pārtiku uzticamu, higiēnisku, ilgi uzglabājamu un nekaitīgu. Tomēr lielāko daļu pārtikas iepakojuma joprojām izmanto vienreiz un to nevar pilnībā reciklēt, ja to pienācīgi neatdala ar citām materiālu frakcijām un nesavāc, jo tajā ir vai nu pārtikas atliekas, vai tas ir pārāk neliels vai daudzslāņains.

2.9. Katram iepakojuma veidam ir vajadzīgi daudzi resursi, tostarp enerģija, ūdens, ķīmiskās vielas, nafta, minerāli, koksne un tekstilizstrādājumi. Turklāt tā ražošana bieži rada notekūdeņus un dūņas ar kaitīgām ķīmiskām vielām un siltumnīcefekta gāzu, smago metālu un daļiņu emisijas gaisā.

2.10. Moderna pārtikas iepakojuma radīšanai tiek izmantoti dažādi ķīmiskie un sintētiskie materiāli, tostarp keramika, stikls, metāls, papīrs, papīra izstrādājumi, kartons, vasks, koksne un arvien vairāk plastmasa. Lielākā daļa šā iepakojuma ir izgatavota no stikla, cietas plastmasas, papīra un papīra izstrādājumiem. Daži jaunākie plastmasas veidi ir radīti no kukurūzas un citiem augu materiāliem, tomēr to vairums joprojām ir izgatavots no naftas un satur piedevas, piemēram, polimērus.

2.11. Ir ļoti svarīgi, lai Eiropas Komisija priekšlikumā noteiktu minimālo, obligāto biobāzēto saturu vismaz 60 % apmērā kompostējamam iepakojumam. Papīra izstrādājumus bieži vien izklāj ar plastmasu, kas nav redzama, un daudzi dažādi iepakojuma veidi ir marķēti ar tekstu, kuri rakstīti ar tintes printeriem.

2.12. Dažādu veidu iepakojuma plašāka izmantošana kombinācijā ar zemiem atkalizmantošanas un reciklēšanas rādītājiem var kavēt mazoglekļa aprites ekonomikas izveidi Eiropas Savienībā.

2.13. EESK uzskata, ka kompostējams iepakojums, kas ir drošs saskarei ar pārtiku, ir vispiemērotākais risinājums, un tam ir svarīga nozīme centienos nodrošināt, ka vairāk atkritumu ir bioloģiski noārdāmi. Tas arī samazinātu bioloģiski nenoārdāmās plastmasas daudzumu, kas pretējā gadījumā kontaminē kompostu.

3. **Plastmasas iepakojums**

3.1. ANO ir norādījusi, ka okeāna piesārņojums ar plastmasu ir planētas katastrofa, galvenokārt tāpēc, ka ievērojams daudzums no plastmasas izgatavotā pārtikas iepakojuma nonāk upēs ([3]). Tas rada bažas par visām ūdenī mītošām sugām.

3.2. Dalībvalstīm, balstoties uz aprites ekonomikas principiem, būs jāapsver jauna pieeja plastmasai. Tās var veicināt apritīga iepakojuma iespēju attīstību, izvēloties citus materiālus vai konkrētus polimēru materiālus, kas nodrošinātu daudz augstāku reciklējamības līmeni. Ja plastmasu nav iespējams reciklēt, tā būtu jāizmanto biodegvielas ražošanai.

4. **Pastāvīgi materiāli, reciklēšanas dati un problēmas saistībā ar alkoholisko dzērienu pudeļu atkārtotas uzpildes mērķrādītājiem**

4.1. Dažādiem pārtikas iepakojuma materiāliem ir atšķirīgas īpašības un iezīmes, kas ietekmē to reciklējamības potenciālu. Tādi materiāli kā alumīnijs, stikls un tērauds tiek uzskatīti par pastāvīgiem materiāliem, jo to nolietošanās izmantošanas laikā ir minimāla un tos var pastāvīgi reciklēt, nezaudējot kvalitāti vai materiālu raksturīgās īpašības.

4.2. Attīstoties aprites ekonomikas pieejai, interese par pastāvīgiem materiāliem ir ievērojami pieaugusi. Šādi materiāli ir pienācīgi jāatzīst turpmākajos tiesību aktos, un, veidojot turpmāko politiku, efektīvi jāatbalsta to reciklēšana.

4.3. Iepakojums, kurā izmantotas šķiedras un citi dabiskie materiāli, var nodrošināt izaugsmi, kas ir atsaistīta no resursu izmantošanas. Tas ir izgatavots no atjaunojamiem materiāliem, taču tajā pašā laikā ir izturīgs, pievilcīgs, reciklējams un bioloģiski noārdāms. Neseni pētījumi liecina, ka no šķiedrām ražotu iepakojumu var reciklēt vairāk nekā 25 reizes, tā apliecinot, ka tas ir būtisks aprites ekonomikas elements.

([3]) https://www.newscientist.com/article/mg25333710-100-pollution-is-the-forgotten-global-crisis-and-we-need-to-tackle-it-now/

4.4. Stikla iepakojuma reciklēšanas rādītājs Eiropas Savienībā 2020. gadā sasniedza vidēji 76 % ([4]), un dažās dalībvalstīs savākšanas shēmas un šķirošanu iespējams uzlabot. 2017. gadā šis rādītājs Zviedrijā sasniedza 95 %,Vācijā 88,4 %, Itālijā 78 % un Francijā 61 % ([5]).

4.5. Priekšlikumā ir noteikti obligātie mērķi attiecībā uz alkoholisko dzērienu pudeļu atkalizmantošanu un atkārtotu uzpildi. Tomēr nozīmīgi ekonomikas dalībnieki ir pārliecināti, ka šie mērķi var radīt būtiskas gan ar piegādes, gan sabiedrības veselības apdraudējumu saistītas problēmas, jo patērētāji pudeles parasti izmanto citiem praktiskiem mērķiem. Šī obligātā atkalizmantošana varētu radīt problēmas, kuru cēlonis varētu būt arī infekcijas, ko izraisa patogēnu un baktēriju attīstība.

5. **Pārtikas iepakojuma radītais ūdens un zemes piesārņojums**

5.1. Ja iepakojumu, it īpaši plastmasas iepakojumu, izmet poligonos, papildus tam, ka rodas nepieņemams smags zemes un vides piesārņojums, arī materiālos esošās ķīmiskās vielas, piemēram, tinte un krāsas no marķējuma, var noplūst gruntsūdeņos un augsnē.

5.2. Plastmasas atkritumi īpaši bieži nonāk planētas visattālākajos reģionos, apdraudot cilvēku, putnu un jūrā esošo organismu dzīvību. Stāvoklis saistībā ar plastmasas piesārņojumu okeānos ir kļuvis tik slikts, ka ANO okeānu jautājumu struktūras vadītājs to ir nosaucis par planētas krīzi.

5.3. Okeānu piesārņojums ir tikai viena no plastmasas negatīvajām sekām, ko tā atstāj uz ekosistēmu. Viens pētījums liecina, ka viena trešdaļa no visas plastmasas tiek izmesta un nonāk ūdensceļos vai augsnē. Citi norāda, ka mikroplastmasas piesārņojums augsnēs visā pasaulē ir 4–23 reizes lielāks nekā mikroplastmasas piesārņojums mūsu okeānos.

5.4. Mikroplastmasa augsnē negatīvi ietekmēs augsnes dzīvnieku (piemēram, slieku) dzīvības procesus un tāpēc veicinās slimību izplatību un radīs citu kaitīgu ietekmi. Mikroplastmasa ir konstatēta arī jaundzimušos bērnos. Turklāt plastmasa, kas degradējas, absorbē kaitīgas vielas, piemēram, tādus pesticīdus kā *DDT*, kad tie nonāk zemē un ūdensceļos.

6. **Pārtikas iepakojuma radītais gaisa un okeānu piesārņojums**

6.1. Pārtikas iepakojuma atkritumi, ko nevar kompostēt vai reciklēt, bieži nonāk poligonos, kas rada emisijas gaisā, tostarp siltumnīcefekta gāzes. Atkritumu poligonos izdalās metāns, amonjaks un sērūdeņradis. Turpretī sadedzināšanas iekārtās izdalās dzīvsudrabs, svins, hlorūdeņradis, sēra dioksīdi, slāpekļa oksīdi, cietās daļiņas un dioksīni, kas ir visbīstamākie savienojumi.

6.2. Vairums kafijas glāžu un vāciņu, kafijas kapsulu, stiroputu trauku, plastmasas pudeļu un vāciņu, plastmasas iesaiņojuma, iepakojuma, kurā iepakotas sešas vienības, un plastmasas pārtikas maisiņu ir paredzēti vienreizējai lietošanai. Tomēr, ja tie netiek reciklēti, tie nokļūst ūdensceļos, kur dzīvnieki tos notur par pārtiku vai tajos sapinas.

6.3. Visa plastmasa, kas peld okeānu vidē, ir neticami kaitīga dzīvniekiem. Organizācija *Ocean Conservancy* ([6]) norāda, ka "plastmasa ir konstatēta 59 % jūras putnu, piemēram, albatrosos un pelikānos, 100 % jūras bruņurupuču sugu un vairāk nekā 25 % zivju, kas analīzei izņemtas no jūras produktu tirgiem."

6.4. Milzīgo plastmasas daudzumu veido triljoniem gabalu, kas peld okeānos un ko nes straumes, bet uz virsmas ir redzami tikai aptuveni 5 % no šīs plastmasas masas; pārējais piesārņojums peld zem ūdens vai ir nosēdies okeāna dibenā.

6.5. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi veicināt pārtikas atkritumu un kompostējamā pārtikas iepakojuma atkritumu organisko reciklēšanu, ņemot vērā arī to, ka no 2023. gada 31. decembra būs obligāti jānodrošina dalīta savākšana, lai varētu veikt pārtikas atkritumu organisku reciklēšanu. Lopkopības atliekas, piemēram, kūtsmēsli un virca, dod iespēju ražot organisko mēslojumu, biogāzi vai biometānu.

([4]) https://www.statista.com/statistics/1258851/glass-recycling-rate-in-europe/
([5]) https://feve.org/glass_recycling_stats_2018/
([6]) https://oceanconservancy.org/about/

7. **Vispārīgas piezīmes**

7.1. EESK atbalsta Eiropas Komisijas ieceri pārskatīt uz iepakojumu un iepakojuma atkritumiem attiecināmās prasības, lai ES vienotajā tirgū ierobežotu iepakojuma daudzumu, izmēru un svaru, novērstu nevajadzīgu iepakojuma atkritumu veidošanos, atbalstītu kvalitatīvu reciklēšanu un palielinātu iepakojuma reciklējamības un atkārtotas izmantošanas iespējas.

7.2. Iepakojuma un iepakojuma atkritumu tiesību aktu pārskatīšana vienmēr būtu pilnībā jāsaskaņo ar ES zaļā kursa vispārējiem mērķiem (klimatneitralitāte, dabas resursu ilgtspējīga izmantošana un vides aizsardzība), un tai būtu jāatbilst saistītajiem tiesību aktiem, piemēram, aprites ekonomikas rīcības plānam, Atkritumu pamatdirektīvai, Vienreiz lietojamu plastmasas izstrādājumu direktīvai, Ekodizaina direktīvai un ES tiesību aktiem par materiāliem, kas ir saskarē ar pārtiku.

7.3. EESK uzsver, ka ir vajadzīgi stingri kritēriji attiecībā uz iepakojuma reciklējamību. Iepakojums būtu jāuzskata par reciklējamu, ja iepakojumu var pārstrādāt vairākas reizes pastāvīgā materiālu aprites ciklā, nevis tikai tad, ja ir izpildīti dizaina kritēriji un ir nodrošināta materiālu atsevišķa savākšana un šķirošana un tie nerada piesārņojumu.

7.4. EESK uzskata, ka plaši reciklēta iepakojuma procentuālie kritēriji būtu jāpapildina ar kvantitatīvu prasību, kas attiektos uz pietiekamu skaitu ES dalībvalstu.

7.5. Komiteja atbalsta centienus ieviest reciklējamības snieguma atzīmes, kuru pamatā ir reciklēšanai piemērota dizaina kritēriji iepakojuma kategorijām. EESK atzinīgi vērtē saskaņošanu, kas skar visus materiālus, un pauž cerību, ka līdz 2030. gadam varēs atteikties no iepakojuma, kuram piešķirta E snieguma atzīme.

7.6. 2020. gadā vidējais reciklēšanas rādītājs ES mērogā sasniedza 85,5 % tērauda iepakojumam, 74 % stikla iepakojumam un 82 % papīra iepakojumam. Šo materiālu materiālu aprites cikls ir salīdzinoši efektīvs. Tomēr reciklēta satura mērķrādītāja pieņemšana, piemēram, attiecībā uz tērauda iepakojumu varētu destabilizēt un sadrumstalot otrreizējo izejvielu/lūžņu tirgu, kā arī negatīvi ietekmēt vidi. Obligātie reciklēta materiāla satura mērķrādītāji būtu jāpiemēro tikai konkrētām iepakojuma grupām un materiāliem, ja to pieņemšana varētu veicināt tirgus uzlabojumus un reciklētu materiālu (piemēram, plastmasas) plašāku izmantošanu.

7.7. EESK uzsver, ka, izvērtējot atkritumu samazināšanas potenciālu, vajadzētu ņemt vērā, kāda ir dažādu iepakojuma materiālu tirgus daļa dalībvalstu iepakojuma atkritumu kopapjomā. Samazināšanas mērķi būtu jānosaka katram iepakojuma materiālam (plastmasa, papīrs, melnie metāli, alumīnijs u. c.), ņemot vērā reciklēšanas rādītāju attīstību laika gaitā, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un novērstu to, ka daži iepakojuma materiāli tiek nevajadzīgi aizstāti ar alternatīvām, kurām ir zema reciklējamība.

7.8. ES dalībvalstis būtu efektīvi jāstimulē atbalstīt jaunus ieguldījumus infrastruktūrā un reciklēšanas tehnoloģijās, kā arī pētniecībā un izstrādē.

7.9. EESK uzskata, ka, pārskatot Iepakojuma un izlietotā iepakojuma direktīvu, būtu jāpārskata arī Atkritumu poligonu direktīva, lai samazinātu izlietotā iepakojuma apglabāšanu poligonos. Poligonos nonākošo atkritumu apjoma samazināšana atbilstu ES saistībām reciklēšanas un atkritumu samazināšanas jomā.

7.10. Pārskatītajā regulā ir jāievēro un jāpiemēro materiālu neitralitātes princips, t. i., jāļauj izvēlēties iepakojuma materiālu, ņemot vērā tā piemērotību īpašam lietojumam, tā tehniskās un strukturālās īpašības un vispārējo vides profilu.

8. **Īpašas piezīmes**

8.1. EESK uzskata, ka papildus ierosinātajiem tiesību aktiem – tostarp par marķēšanu, paziņošanu, savākšanu, šķirošanu un atkārtotu izmantošanu – dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja ieviest ierobežojumus iepakojuma materiālu ražošanā, un, iespējams, arī fiskālos instrumentus, lai varētu ievērot zaļajā kursā noteiktos termiņus.

8.2. EESK ierosina ES un dalībvalstīm, izmantojot visus pieejamos līdzekļus, atbalstīt iepakojuma reciklējamību un atkārtotu izmantošanu, vai nu stimulējot reciklējamu vai atjaunojamu alternatīvu materiālu izmantošanu, vai arī atturot no vēlmes izmantot iepakojuma materiālus ar zemām reciklējamības īpašībām.

8.3. Dalībvalstīm pārejas procesā būtu finansiāli jāatbalsta ekonomikas dalībnieki, kas iesaistīti šajā svarīgajā nozarē un kam ir liela atbildība par darbiniekiem un viņu darbavietām.

8.4. Būtu jāizveido skaidra valsts un starptautiska politika, lai identificētu atkritumu radītājus, kuru atkritumi tiek transportēti uz citām dalībvalstīm.

8.5. Dalībvalstīm būtu jāmudina iesaistītās personas nākt klajā ar jaunām idejām par iepakojumu un pareizu marķēšanu, lai sasniegtu zaļā kursa mērķus un izvairītos no jebkādas krāpšanas saistībā ar oriģināliem Eiropas produktiem.

8.6. Būtu skaidri jānosaka pašvaldību loma atkritumu savākšanā un atkritumu apsaimniekošanā, lai nepieļautu, ka tiek radītas daudzas atšķirīgas atkritumu apsaimniekošanas procedūras un infrastruktūras.

Briselē, 2023. gada 27. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs
Oliver RÖPKE